

istinski humanizam. Svatko najme humanizmu pristupa sa stanovište svojih vjerskih, protuvjerskih ili filozofskih pretpostavki te humanizam podređuje svojim ciljevima. Istinski humanizam samo je jedan i to onaj koji uistinu uzima u obzir čovjeka upravo kao čovjeka te jest kao slobodno, razumno i duhovno biće, biće koje za razliku od životinje zna razmišljati, stvarati sudove, odlučivati se (čak i protiv sebe sama!). Humanizam nužno uključuje čovjekovu slobodu. Gdje nema slobode, tamo nema istinskog humanizma. Zahtjevajući slobodu za čovjeka susrećemo se i s pitanjem ne protivni li se tomu i vjera u Boga. Ateistički humanizam predbacuje vjeri da ona čovjeka zarobljuje i otuđuje. Vjernici taj prigovor trebaju ozbiljno prihvatiti i njime se pozabaviti. O Bogu ne možemo ozbiljno govoriti, ako nismo na čistu s time da Bog čovjekovu slobodu ne umanjuje, dapače on je tvorac te slobode i slobodu čovjeku poklanja. Ako čovjek istinski vjeruje u Boga — a ne karikaturira vjeru i ne uklapa je u neke po sebi neljudske okvire — onda je taj čovjek istinski slobodan i u svojoj slobodi raste i napreduje. O tom tako aktualnom pitanju autor razmatra u toj knjižici.

Autorova su razmišljanja potkrijepljena temeljitim poznavanjem marksističke filozofije i, dakako, kršćanske objave. Sa stranice na stranicu susrećemo navode iz djela suvremenih pisaca (na pr. Exupéry) i srednjovjekovnih mistika (na pr. Angerius Silesius) tako da ta istinski filozofska razmišljanja nisu nipošto suho nabiranje filozofskih dokaza nego naprotiv veoma zanimljivo i privlačno štivo koje čitalac može lako pratiti i u nj se uživjeti. Čitalac u tim razmišljanjima neprestano susreće sebe sama, svoje probleme, svoja pitanja. Pisac je veoma otvoren. Oslonjen na Sveto pismo, na kršćansku tradiciju upire pogled i naprijed. Njegov odnos prema drugačije mislećima uistinu je odnos čovjeka o kojem u tom djelu piše, naime čovjeka slobodna koji u svojoj potpunosti slobodi i drugačije mislećima priznaje što je dobro, piernenito i za čovjeka učinjeno. S nikim ne raspravlja žučno, sentimentalno. Sa svim humanističkim nazorima, i onim ateističkim, pisac doista humanistički postupuje. To je velika prednost.

Adalbert Rebić

POPIS KNJIGA S PODRUČJA TEOLOGIJE I RELIGIJA TISKANIH U IZVANCRKVENIM IZDAVAČKIM PODUZEĆIMA

1. NAUKA I TEOLOGIJA U XX VEKU. KRITIKA TEOLOŠKIH KONCEPCIJA NAUKE. S ruskog preveli: Branislav Savić i Mihailo Ignjatović. Izd. „Gradina“ 1973. Stranica 198. Cijena 50,00 d.

Unatoč lošem prijevodu te promašaja lekture i korekture knjiga je važan uvid u to, kako ruski a time i drugi marksistički mislioci sude o odnosu između religije i nauke te posebno o odnosu između katoličke teologije i nauke.

2. *Bertrand Russell*, NAUKA I RELIGIJA I IZABRANI ESEJI. Prevela sa engl. Zulejha Ridanović. Izd. „Svjetlost“. Biblioteka „Ētos“, Sarajevo 1976. Str. 264. Cijena 150,00 d.

Poznati filozof pokušava na popularan način ocijeniti odnose između nauke i religije. Knjiga je više njegov pokušaj da odgovori zašto on nije kršćanin. On se prikazuje kao agnostik i ateist kritizirajući religiju sa stanovišta racionalizma i nemarksističkog ateizma. Njegovu razlozi protiv religije i posebno kršćanstva su ipak više emocionalne i afektivne naravi i stoga sugestivniji za čitaoca.

3. *Nerkez Smailagić*, KLASIČNA KULTURA ISLAMA I. Teologija, filozofija, znanost. Vlastita naklada, Zagreb 1977. Str. 600. Cijena 200,00.

Autor je napisao sintetički uvod u knjigu. Sve ostalo su izvanci iz djela najvrijednijih

islamologa kako zapadnih tako i istočnih. Knjiga zato djeluje kao hrestomatija a ne kao jedinstveno djelo o kulturi klasičnog razdoblja islama.

4. *Nerkez Smailagić*, KLASIČNA KULTURA ISLAMA II. Zajednica-država, pravo, književnost, umjetnost. Vlastita naklada, Zagreb 1976. Str. 478. Cijena 320,00.

Knjiga se sastoji od uvoda koji iznosi 175 stranica i tekstova izvađenih iz djela najboljih svjetskih islamologa. Ti tekstovi iako iskinuti dovoljno jasno ilustriraju područja naznačena u naslovu. Za razliku od prve knjige ova ima i nekoliko ilustracija u boji.

5. *Sergej A. Tokarjev*, RANI OBLICI RELIGIJE I NJIHOV RAZVOJ. Preveo Milovan Milinković, Izd. Svjetlost, biblioteka „Ētos“, Sarajevo, 1978. Str. 396. Cijena 350,00 d.

Knjiga pruža niz vrijednih informacija, zanimljivu sistematizaciju i uopćavanje, no istovremeno i pogreške prebrzog zaključivanja, te racionalističkog tumačenja religija ili pak psiholoških uopćavanja. Pisac prilazi religijama više s određenim predrasudama nego da na temelju materijala uči i znanstveno zaključuje.

6. *André Leroi-Gourhan*, RELIGIJE PREHISTORIJE. PALEOLIT. S francuskog Melita Wolf. Izd. Naprijed Zagreb 1968. Str. 148.

Knjiga pokušava otkriti prapočetke kako religije tako i umjetnosti. Pisac je poznati etnolog i paleoantropolog. Religija se pojavljuje na istom stupnju ga kojem se čovjek pojavljuje kao čovjek. Srasla je sa čovjekom i bez nje nema prvog čovjeka.

7. *Bikhu Njanadivako* (Čedomir Veljačić), BUDIZAM. Biblioteka „Zodijak“, Izd. Vuk Karadžić, Beograd 1977. Str. 280. Cijena 150,00 d.

Č. Veljačić poznaje budizam iz knjiga i iz iskustva. Djela su mu u rangu svjetskih djela s tog područja, bez zapadnjačke naivnosti u odnosu na indijsku mudrost i meditaciju. Osim autorovih komentara knjiga sadrži i niz originalnih tekstova budizma.

8. BHAGAVAD-GITA, pesma o božanstvu. Odlomak iz „Mahabharate“. Preveo dr Pavle Jevtić. Izd. „Grafos“ Beograd 1978. Str. 88, cijena 70,00 d.

Bhagavad-Gita je pjesničko djelo izvađeno iz velikog indijskog epa Mahabharate, a temeljno je djelo za poznavanje Hinduizma kao i tajnu duha Dalekog istoka. U njoj je spojena religija, filozofija i etika u cjelinu, što je za pravo u indijskom duhu neodvojivo.

9. *Čedomir Veljačić*, RAZMEDA AZIJSKIH FILOZOFIJA. Knjiga prva. Izd. „Liber“ Zagreb 1978. Str. 364. Cijena 660,00 d (zajedno s drugom knjigom).

Osim uvoda na oko pedesetak stranica autor obrađuje tri grupe filozofija: Osnove indo-iranskog pogleda na svijet, Ćainizam i Buddhizam, te Taoizam i Konfucionizam Kine. Na kraju je kratka bibliografija. Knjiga je velikog formata, finog uveza, stručnog karaktera.

10. *Čedomir Veljačić*, RAZMEDA AZIJSKIH FILOZOFIJA. Knjiga druga. Izd. „Liber“ Zagreb 1978. Str. 544. Cijena 660,00 d. (zajedno s prvom knjigom).

U ovoj knjizi nalaze se ostala četiri dijela a to su: Skolastička razdoblja indijske filozofije, Razvoj buddhističke filozofije – osnova kulturno-historijskog jedinstva Azije, zatim Islam – spona indo-iranske i evropske filozofije i napokon sedmi dio: 19. i 20. stoljeće. Na kraju svakog dijela nalazi se bibliografija kao i kratki zaključak. Na kraju pak knjige je Kazalo pojmova i sadržaj. Knjiga predstavlja

najviši domet onoga što je kod nas napisano o istočnim filozofijama.

11. *Karl Marx, Friedrich Engels*, O RELIGIJI (izbor tekstova). Odabrao Ivan Salečić, Zagreb 1976. Str. 192. Cijena 70,00 d.

Osim tekstova knjiga sadrži kratak uvod, te dodatak u kojem je bilješka o autorima i registar imena.

12. *Marks, Engels, Lenjin*, O RELIGIJI. Pripremio Ivan Cvitković. Izd. Mladost, Beograd 1976. Str. 256. Cijena 40,00 d.

Knjiga sadrži uvod o klasicima marksizma i religiji, zatim izbor tekstova te bibliografiju prevedenih radova koji nisu uzeti ovdje u obzir.

13. *H. S. Robinson i K. Vilson*, MITOVI I LEGENDE SVIH NARODA. S engleskog prevela Zora Minderović. Izd. „Rad“ Beograd 1976. Str. 416. Cijena 140,00 d.

Knjiga sadrži uvod, zatim opis mitova i legendi kod raznih naroda, i na koncu tematski i opći registar. Knjiga je više informativna i popularna nego znanstvena.

14. *Muhamed Hamidullah*, MUHAMED A.S. Knjiga prva. Život. Preveo Nerkez Smilagić. Vlastita naklada, Zagreb 1977. Str. 498. Cijena 550,00 d.

Život Muhameda je prvo ozbiljno djelo na našem jeziku koje dokumentirano, značajki i svestrano obrađuje Muhamedov život. U knjizi su sve temeljne zamisli i zaokružena cjelina značaja i svrhe djelovanja osnivača islama.

15. *Muhamed Hamidullah*, MUHAMED A.S. Knjiga II. Preveo Nerkez Smilagić. Vlastita naklada. Zagreb 1977. Str. 296.

Knjiga sadrži sve ono što je bitno znati o djelu Muhamedovu i islamu sve do naših dana. Ona je nastavak prve knjiga i shvatljiva je iz poznavanja života islamskog Poslanika.

16. *E. O. Džems*, (James), UPOREDNA RELIGIJA. UVOD U ISTORIJSKO PROUČAVANJE RELIGIJE. Preveo S. Marić. Izd. Matica Srpska Novi Sad 1978. Str. 402, cijena 250,00 d.

Ovo je djelo, koje je napisano prema metodama naučnog istraživanja, sažeto obuhvatilo početke religija do današnjih njihovih oblika. Zato je ispalo kratko i ponekad shematski. Ima svoj smisao u tome da pruži kratak zaokružen pogled na religije.